

शैक्षणिक वर्ष २०२५-२६ पासून राज्यात संजिवनी के. बी. पी. पॉलिटेक्निक, कोपरगाव, जि. अहिल्यानगर आणि ग्रामीण शिक्षण प्रसारक मंडळाचे, ग्रामीण पॉलिटेक्निक, ग्रामीण टेक्निकल ॲन्ड मॅनेजमेंट कॅम्पस, विष्णुपुरी, नांदेड या दोन पदविका संस्थांना अखिल भारतीय तंत्र शिक्षण परिषद (AICTE), नवी दिल्ली यांच्या मान्यतेस अनुसरून शैक्षणिक स्वायत्तता दर्जा प्रदान करणेबाबत

महाराष्ट्र शासन
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग,
शासन निर्णय क्र. 1049140 -HTED-14025/11/2025-MHT(TE-5)
मंत्रालय विस्तार भवन, मादाम कामा मार्ग,
हुतात्मा राजगुरु चौक, मुंबई ४०००३२.
दिनांक:- ०७.०८.२०२५.

- संदर्भ:-
१. AICTE परिपत्रक क्र. AICTE/P&AP/APH/२०२३ दि. ०८.१२.२०२३
 २. महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळाचे परिपत्रक क्र. मरातंशिमं/डी-५३/
स्वायत्तता/२०२४/६५१३, दि. १४.१०.२०२४
 ३. महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळाचे तपासणी अहवाल क्र. मरातंशिमं/डी-५३/स्वायत्तता/ २०२५
/१७५०, दि. २१.०३.२०२५
 ४. संचालनालयाचा प्रस्ताव क्र. १०/पदविका-मा.प्र./मरातंशिमं/वि.अ.तंत्र.शै. स्वायत्तता प्रस्ताव
/२०२५/१०२, दि. २४.०३.२०२५
 ५. शासनाचे ना-हरकत पत्र क्र. HTED-१०४९१४०/५/२०२५-MHT(TE-५), दि. ०४.०७.२०२५
 ६. अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषदेचे पत्र क्र. AICTE/WR/Grant of Autonomy /
Polytechnic/२०२५-२६, दि. २८.०७.२०२५

प्रस्तावना :-

अखिल भारतीय तंत्र शिक्षण परिषद (AICTE), नवी दिल्ली यांनी संदर्भ क्र. १ च्या परिपत्रकान्वये 'Norms and Policies with respect to Grant of Autonomy to Polytechnic Colleges' याबाबतचे धोरण प्रसिद्ध केले. त्यानुसार राज्यातील शासन मान्यताप्राप्त आणि महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळाशी संलग्नित अभियांत्रिकी अभ्यासक्रम राबविणा-या संस्थांना स्वायत्तता दर्जा प्रदान करण्याकरीता मंडळाने संदर्भ क्र.०२ अन्वये नियम व मार्गदर्शक तत्वे याबाबतचे धोरण प्रसिद्ध केले आहे. सदर धोरणास मंडळाच्या नियामक मंडळ व नियामक परिषद यांनी अंतिम मान्यता दिली आहे. मंडळाच्या सदर धोरणामधील आवश्यक निकषांची पूर्तता करणा-या आणि

स्वायत्तता मिळणेसाठी इच्छुक संस्थांनी मंडळास अर्ज सादर करण्याबाबतही संदर्भ क्र.०२ च्या पत्रान्वये कळविण्यात आले होते.

२. शैक्षणिक वर्ष २०२५-२६ पासून शैक्षणिक स्वायत्तता मिळणेकामी संजिवनी के. बी. पी. पॉलिटेक्निक, कोपरगाव, जि.अहिल्यानगर आणि ग्रामीण शिक्षण प्रसारक मंडळाचे, ग्रामीण पॉलिटेक्निक, ग्रामीण टेक्निकल अँड मॅनेजमेंट कॅम्पस, विष्णुपुरी, नांदेड या दोन पदविका संस्थांचे अर्ज मंडळास प्राप्त झाले होते. मंडळाच्या शैक्षणिक स्वायत्तता प्रदान करण्याच्या धोरणात नमुद केल्याप्रमाणे Evaluation Committee द्वारे प्रत्यक्ष भेट दि. ०७.०३.२०२५ रोजी संजिवनी के. बी. पी. पॉलिटेक्निक, कोपरगाव, जि. अहिल्यानगर या संस्थेस व दि. १२.०३.२०२५ रोजी ग्रामीण शिक्षण प्रसारक मंडळाचे ग्रामीण पॉलिटेक्निक, ग्रामीण टेक्निकल अँड मॅनेजमेंट कॅम्पस, विष्णुपुरी, नांदेड या संस्थेस आयोजित करण्यात आली होती. सदर भेटी दरम्यान तपासणी समितीने (Evaluation Committee) संस्थांच्या प्राप्त प्रस्तावास अनुसरून शैक्षणिक स्वायत्ततेच्या धोरणातील निकषांनुसार प्रत्यक्ष तपासणी करून तपासणी अहवाल मंडळाने संदर्भ क्र.०३ अन्वये संचालनालयास सादर केला आहे. मंडळाच्या सदर तपासणी अहवालांवरून संचालनालयाने शासनास संदर्भ क्र.०४ चा प्रस्ताव सादर केला होता. शासनाने संदर्भ क्र.०५ अन्वये संजिवनी के. बी. पी. पॉलिटेक्निक, कोपरगाव, जि. अहिल्यानगर आणि ग्रामीण शिक्षण प्रसारक मंडळाचे, ग्रामीण पॉलिटेक्निक, ग्रामीण टेक्निकल अँड मॅनेजमेंट कॅम्पस, विष्णुपुरी, नांदेड या दोन पदविका संस्थांना स्वायत्तता प्रदान करण्यास शासनाचे ना-हरकत प्रमाणपत्र अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषदेस सादर केले होते. आता, अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषद नवी दिल्ली यांनी सदर संस्थांना पुढील ०३ वर्षाकरीता स्वायत्तता प्रदान केल्याचे संदर्भ क्र.०६ च्या पत्रान्वये कळविले आहे.

३. पदविका संस्थातर्फे गुणवत्तापूर्ण शिक्षण घेण्यासाठी तसेच उद्योगधंद्यांना लागणा-या गरजा पूर्ण करण्यासाठी परिक्षांचे निकाल त्वरीत लावण्यासाठी विद्यार्थीकेंद्रित शिक्षण देऊन विद्यार्थ्यांना रोजगारक्षम व उद्यमशील बनविण्यासाठी केंद्र शासनाने एनईपी-२०२० अंतर्गत संस्थांना स्वायत्तता प्रदान करण्याचे धोरण निश्चित केले आहे. संस्थांना स्वायत्तता दिल्याने त्या संस्था शैक्षणिकदृष्ट्या सक्षम होऊन त्या स्वतंत्ररित्या अभ्यासक्रम तयार करून तो अभ्यासक्रम राबवून विद्यार्थ्यांमध्ये आवश्यक कौशल्ये रुजवून त्यांचे जलदरित्या मुल्यमापन करू शकतात. राज्यातील काही कायम विनाअनुदानित संस्थांनी शैक्षणिक स्वायत्तता देण्यास्तव अर्ज सादर केले आहेत. अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषद नवी दिल्ली यांनी संस्थांना दिलेल्या स्वायत्ततेस अनुसरून सदरील संस्थांना शैक्षणिक स्वायत्तता प्रदान करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषद नवी दिल्ली यांनी दिलेल्या स्वायत्ततेस अनुसरून, शैक्षणिक वर्ष २०२५-२६ पासून पुढील ०३ वर्षाकरीता संजिवनी के. बी. पी. पॉलिटेक्निक, कोपरगाव, जि. अहिल्यानगर आणि ग्रामीण शिक्षण प्रसारक मंडळाचे, ग्रामीण पॉलिटेक्निक, ग्रामीण टेक्निकल अँड मॅनेजमेंट कॅम्पस, विष्णुपुरी, नांदेड या दोन पदविका संस्थांना केवळ शैक्षणिक स्वायत्तता प्रदान करणेबाबत, संबंधित संस्था सुरु करताना शासनाने, संचालनालयाने व महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळाने विहित केलेल्या अटी व शर्तीसहीत खालील अटींच्या अधीन राहून स्वायत्तता प्रदान करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

१. सदर मंजूरी कायम विना अनुदान तत्वावर राहिल.
२. प्रस्तुत बाबतीत अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषदेने विहित केलेल्या तसेच दिनांक २१ मे, १९८३ च्या शासन निर्णयान्वये विहित केलेल्या अटींची पूर्तता करणे संबंधित संस्थेस बंधनकारक राहिल.
३. सदर पदविका अभ्यासक्रमांसाठी संबंधित संस्थेने महाराष्ट्र राज्य तंत्र शिक्षण मंडळाची समकक्षता घेणे आवश्यक आहे.
४. प्रस्तुत बाबतीत अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषद, नवी दिल्ली यांनी वेळोवेळी विहित केलेल्या अटी व महाराष्ट्र राज्य तंत्र शिक्षण मंडळ, मुंबई यांनी वेळोवेळी विहित केलेल्या मार्गदर्शक सूचनानुसार सर्व बाबींची पूर्तता करणे संबंधित संस्थेस बंधनकारक राहिल.
५. सदर अभ्यासक्रमांच्या मुदतवाढीस अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषद, नवी दिल्ली यांची मान्यता घेण्याची कार्यवाही संस्थेने नियमाप्रमाणे करावी.
६. अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषद, नवी दिल्ली यांच्या मानकाप्रमाणे सर्व सोयी सुविधा पूर्ण करून देण्यास संस्था पुर्णपणे जबाबदार राहिल असे हमीपत्र संबंधित संस्थाप्रमुखांनी संचालक, तंत्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांचेकडे सादर करावे
७. संस्थेने अभ्यासक्रम चालविण्यास पूर्णवेळ शिक्षकवृंद व इतर तांत्रिक कर्मचारी शासन नियमाप्रमाणे नियुक्त करावेत. त्यांना नियमानुसार वेतन व भत्ते देण्यात यावेत. तसेच शिक्षकवृंद व इतर कर्मचाऱ्यांच्या वेतन व भत्ते इत्यादीबाबत तसेच विद्यार्थ्यांकडून शासनाकडे तक्रारी आल्यास संस्थेवर कडक कारवाई करण्यात येईल.
८. संस्थेतील ग्रंथालयास आवश्यक ती पुस्तके, नियतकालिके अखिल भारतीय तंत्र शिक्षण परिषदेच्या मानकानुसार खरेदी करणे आवश्यक आहे. तसेच विद्यार्थ्यांना वाचनालयाचा पुरेपूर उपयोग होण्याच्या दृष्टीने ग्रंथालयात विद्यार्थ्यांना अभ्यासिकेची सोय करणे आवश्यक आहे. तसेच विद्यार्थ्यांना अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषदेच्या मानकाप्रमाणे सर्व शैक्षणिक सोयीसुविधा (उदा. प्रयोगशाळा, वाचनालय, वर्गखोल्या इ.) करणे आवश्यक आहे.

९. सदर संस्था, संचालक, तंत्रशिक्षण यांच्या नियंत्रणाखाली राहिल.
१०. रॅगिंग संदर्भात मा. सर्वोच्च न्यायालयाचे निर्देश व महाराष्ट्र प्रोहिबिशन ऑफ रॅगिंग ॲक्ट, १९९९ यांची कठोरपणे अंमलबजावणी करणे आवश्यक राहिल.
११. शैक्षणिक स्वायत्तता प्रदान केल्यामुळे भविष्यात जी काही परिस्थिती उद्भवते त्यास संबंधित संस्था जबाबदार राहतील. याप्रमाणे तसे हमीपत्र संबंधित संस्थांनी द्यावयाचे आहे.
१२. संचालक, तंत्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई, महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ, मुंबई यांनी घालून दिलेल्या अन्य अटी व शर्ती लागू राहतील.
१३. अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषद, नवी दिल्ली यांच्या मार्गदर्शक तत्वांस अनुसरून, महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळाने संस्थांना स्वायत्तता दर्जा प्रदान करण्याकरीता प्रसिध्द केलेल्या धोरणातील व त्यामध्ये वेळोवेळी होणा-या बदलांनुसार होणारे नियम व मार्गदर्शक तत्वांचे पालन करणे तसेच धोरणामधील आवश्यक निकषांची पूर्तता करणे सदर संस्थांना बंधनकारक राहिल.
१४. संबंधित संस्थांना महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ, अधिनियम, महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ, सुधारणा अधिनियम-२०२३ आणि या अधिनियमामध्ये वेळोवेळी होणा-या सुधारणांमधील स्वायत्त संस्थांना लागू असणा-या सर्व तरतुदी तसेच, शासनाने व अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषदेने विहीत केलेले नियम, परिनियम सदर संस्थांना बंधनकारक राहतील.
१५. संबंधित संस्थांमधील विद्यार्थी प्रवेशप्रक्रिया ही राज्य शासनाने प्राधिकृत केलेल्या सक्षम प्राधिकरणाद्वारे, प्राधिकरणाने प्रवेशासाठी विहीत केलेले नियमांच्या आधारे होईल.
१६. सदर संस्थांचे शिक्षण शुल्क हे महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळाच्या अधिनियमांतर्गत गठीत करण्यात आलेल्या फि निश्चिती समितीद्वारे निश्चित केले जाईल. संस्थांनी फि निश्चिती समितीने निर्धारित केलेल्या शुल्कापेक्षा, विद्यार्थ्यांकडून अधिकचे शुल्क आकारणी केल्यास संस्थांविरुद्ध "The Maharashtra Educational Institutions (Prohibition of Capitation Fee) Act, १९८७" मधील तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल.
१७. संस्थांना जरी शैक्षणिक स्वायत्तता प्रदान केली असली, तरी, सदरील संस्थांना दि.२१.०५.१९८३ च्या शासन निर्णयातील सर्व नियम व अटी लागू राहतील. त्यामुळे संस्थेस भविष्यात कोणत्याही परिस्थितीत आवर्ती तसेच अनावर्ती अनुदान देय नसल्याने, संस्थांना त्याबाबतची मागणी शासनाकडे व महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळाकडे करता येणार नाही.
१८. एखाद्या विशिष्ट कारणास्तव शैक्षणिक स्वायत्तता रद्द करणे आवश्यक असल्याचे शासनास आढळून आल्यास, याबाबत शासनाने / महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळाने/ अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषदेने विहीत केलेल्या कार्यपद्धतीचा अवलंब करून, संस्थांना प्रदान करण्यात आलेली स्वायत्तता काढून घेण्याची कारवाई करण्यात येईल.

१९. शासनाने विहित केलेल्या तसेच अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषदेने विहित केलेल्या सर्व अटी व शर्ती मान्य असल्याबाबत संस्थेस करारनामा करावा लागेल. तसेच संबंधित कागदपत्रांची आणि औपचारिक बाबींची पूर्तता संचालक, तंत्र शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य यांच्या संमतीने समाधानकारकरित्या करण्यात येईल.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२५०८०७१८३६०६५७०८ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(अजय वि. खर्डे)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.मंत्री (उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
२. मा.राज्यमंत्री (उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. अपर मुख्य सचिव, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
४. संचालक, तंत्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
५. संचालक, महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ, मुंबई,
६. सर्व सहसंचालक, तंत्र शिक्षण विभागीय कार्यालय, (संचालक, तंत्र शिक्षण यांच्यामार्फत)
७. संबंधित संस्था, (संचालक, तंत्र शिक्षण यांच्यामार्फत)
८. अतिरिक्त सचिव (तांत्रिक), भारत सरकार, अखिल भारतीय तंत्र शिक्षण परिषद, ७ वा मजला, चंद्रलोक भवन, जनपथ, नवी दिल्ली - ११० ००१,
९. सहायक शिक्षण सल्लागार (तांत्रिक), भारत सरकार, मनुष्यबळ विकास मंत्रालय (शिक्षण भाग), नवी दिल्ली,
१०. विभागीय अधिकारी, अखिल भारतीय तंत्र शिक्षण परिषद, पश्चिम विभागीय कार्यालय, इंडस्ट्रियल रिसर्च बिल्डींग, नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ इंडस्ट्रियल इंजिनिअरिंग (एनआयटीआयई) कॅम्पस, विहार लेक पवई, मुंबई - ४०० ०८७,
११. निवड नस्ती/तांशि-५.